

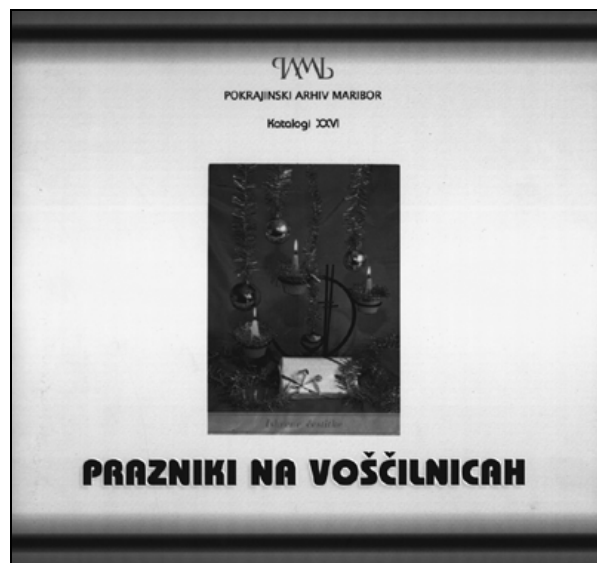
povzete iz gradbenih spisov. Sledijo spisi, v katerih ni bilo hišne oznake in nazadnje spisi, ki se nanašajo na objekte družbenega pomena.

Vsebino 18. zvezka sta s požrtvovalnim in marljivim strokovnim delom pripravili in vsebino oblikovali višja arhivistka Lučka Mlinarič in arhivska tehnika Irena Žugaj. Urednica tega kot tudi številnih prejšnjih zvezkov serije Virov je direktorica Pokrajinskega arhiva Maribor dr. Slavica Tovšak, ki je tudi za ta zadnji zvezek (18. zvezek) zbirke Viri 2 pripravila predgovor; povzet je v predstavitvi publikacije.

Leopold Mikec Avberšek

Sabina Lešnik, Prazniki na voščilnicah, Pokrajinski arhiv Maribor, Katalogi XXVI, Maribor 2006, 24 strani;
razstava v razstavišču Archivum, avtorica Sabina Lešnik, 14. december 2006 do 31. januar 2007

Sredi decembra leta 2006 smo v razstavišču Archivum Pokrajinskega arhiva Maribor pripravili razstavo razglednic, ki so bile odposlane kot voščilnice ob različnih praznikih. Gradivo za razstavo je izbrala in pripravila arhivska strokovna sodelavka Sabina Lešnik. Na razstavi so bile prvič zbrane in prikazane voščilnice, ki jih Pokrajinski arhiv Maribor hrani v različnih fondih in zbirkah. Namenjene so bile posameznikom ob osebnih, cerkvenih in drugih praznikih. Razstava je bila tematsko razdeljena v več delov: miklavževo, božič, novo leto, velika noč, binkošti, god, rojstni dan, valentinovo.

Na prvem panoju je bila razstavljena litografija – novoletna voščilnica za leto 1834. Predali so jo osebno in ne po pošti. Najdena je bila v Mariboru, hrani pa jo mariborski zbiratelj Primož Premzl. Kot zanimivost si je bilo mogoče ogledati tudi krajevno razglednico Maribora z natisnjenim voščilom za veliko noč. Razglednica v nemškem jeziku je bila izdana leta 1907 v Gradcu.

Voščilnice za miklavževo so v gradivu Pokrajinskega arhiva Maribor redkost. Le nekaj, v nemškem jeziku, jih je v zbirkah Fototeka in Albumi. Odposlane so bile leta 1903, okoli leta 1910 in 1920. Poleg razglednic je bilo razstavljeno tudi drugo gradivo. V osebnem fondu upravnika mariborske moške kaznilnice Nika Vrabla so šolski zvezki njegovih otrok. Leta 1934 je njegov sin Niko v pismu sv. Miklavžu med drugim zapisal, da mu naj ta prinese risanko, plastelin v vseh barvah, lep svinčnik in peresa. Miklavžev in božični sejem je bil tudi priložnost za skromen zaslužek sejmarjev. Spisi o organiziranju sejma leta 1934 so v fondu Mestna občina Maribor.

Voščilnice za božič in novo leto so zelo številne tako v zbirkah kot tudi v različnih fondih Pokrajinskega arhiva Maribor. Razstavljene so bile voščilnice iz albumov družine Zabeo, lastnikov falskega gradu, in družine mariborskih tovarnarjev Badlov. Razglednice v tujih jezikih (nemškem, italijanskem) so bile odposlane v letih od 1898 do 1906. Voščila za božič in novo leto je prejemal tudi Pavel Turner, mecen, publicist in vzgojitelj. Razglednice v različnih jezikih, tudi slovenskem, so bile odposlane med letoma 1900 in 1920. Razstavljenih je bilo tudi veliko razglednic iz tridesetih let 20. stoletja in obdobja med letoma 1954 in 1990, ki so v zbirkah Fototeka in Albumi.

Veliko velikonočnih voščilnic z najrazličnejšimi motivi je prav tako v gradivu Pokrajinskega arhiva Maribor. Predstavljene so bile voščilnice v različnih jezikih (slovenskem, nemškem, madžarskem) iz let 1900–1980.

Pokrajinski arhiv Maribor hrani zelo malo voščilnic za binkošti, pa še te so le v nemškem jeziku. Voščilnica s pomladnim motivom je bila leta 1902 odposlana iz Gradca na naslov Anton Badl, tovarnar, Maribor.

Za god in rojstni dan so ljudje pošiljali voščilnice z različnimi motivi. Voščilnice so imele voščilo natisnjeno, pogosto pa so za ta praznika uporabili tudi voščilnice brez napisa. Čestitke h godu so leta 1899 izrazili tudi na krajevni razglednici Ljutomera. Razstavljene so bile voščilnice v različnih jezikih, ki so bile odposlane med letoma 1903 in 1980. Pokrajinski arhiv Maribor jih hrani v zbirkah in fondih.

Na koncu razstave pa so bile predstavljene še razglednice z ljubezenskimi motivi. Spoštovanje in prijateljstvo so ljudje izražali tudi z voščilnicami brez napisa. Razstavljen je bil album z razglednicami iz

obdobja okoli leta 1900 in druge voščilnice iz obdobja okoli leta 1900 do leta 1960.

Razstavo je budno spremljal poštar v uniformi Pošte Slovenije, razstavljeni pa so bili tudi ovitki prvega dne, ki jih izdaja Pošta Slovenije.

Ob razstavi je izšel tudi katalog. Uvodnik je napisala direktorica dr. Slavica Tovšak. V nadaljevanju je avtorica razstave Sabina Lešnik predstavila voščilnice v gradivu Pokrajinskega arhiva Maribor in opisala simboliko obravnavanih praznikov. V katalogu je objavljenih tudi 23 reprodukcij razstavljenega gradiva.

Leopold Mikec Anberšek

Emica Ogrizek, Sodni register Okrožnega sodišča Maribor 1898–1941: Trgovski register, Pokrajinski arhiv Maribor, Inventarji 12/2, Maribor 2006, 564 strani

Pokrajinski arhiv v Mariboru je izdal drugi del inventarja sodnega registra z zavidanja vrednim obsegom. Prav tako kot njegov predhodnik zajema obdobje od leta 1898 do druge polovice štiridesetih let prejšnjega stoletja. Obsežno delo je napisala Emica Ogrizek, ki je dokazala, da je ni strah listanja po debelih in zaprašenih straneh sodnih registrov. V prejšnji predstavitvi je bila že omenjena bogata vsebina registrov, ki raziskovalcu kot na pladnju posreduje gospodarsko preteklost naše države v različnih zgodovinskih obdobjih, podjetnost in sposobnost prednikov, ki so postavili temelje poznejšemu družbenemu razvoju.

Tudi v drugem delu nas avtorica seznaja z osnovnimi pojmi sodnega registra, ki so nujno potrebni za razumevanje tovrstnega gradiva. Opredeljuje pojme trgovec kot nosilec menjave blaga, avstrijski in jugoslovanski trgovski zakonik, ki ureja status trgovcev ter njihova medsebojna razmerja, družba kot povezava več oseb pod skupno firmo, družbena pogodba, ki je dogovor med družabniki, konkurz ali stečaj kot postopek ob prezadolženosti gospodarskega obrata in prisilna poravnava kot poskus sporazuma med upnikom in prezadolžencem.

Trgovski registri Okrožnega sodišča Maribor so bili, tako kot preostali registri tega sodišča, nastavljeni šele po letu 1898. Do tega leta, kot je bilo omenjeno že v prvem delu, Maribor ni imel svojega okrožnega sodišča. Naj omenimo še enkrat, da je sodno pristojnost nad tem delom Slovenije imelo okrožno sodišče v Celju kot drugostopenjsko sodišče. Višje instance so delovale zunaj današnjega slovenskega ozemlja – višje sodišče v Gradcu in vrhovno na Dunaju. Ker so spadali sodni registri v pristojnost

okrožnih sodišč, so se vsa podjetja, firme, pozneje pa še zadrage in drugi, vpisovali v trgovski in združni register celjskega okrožnega sodišča. Postopek prepisovanja v nove registre je avtorica obravnavala že v prvem delu, zato mu tu ni posvečala pozornosti.

Spisi so dobili v Mariboru novo oznako, ki se je ujemala z oznako v glavni knjigi, na spisih pa je še vedno vidna oznaka celjskega okrožnega sodišča. Po letu 1918 so bili še vpisi trgovskih subjektov iz Mežiške doline in Prekmurja. Spisovnega gradiva iz Avstrije je malo, iz Madžarske pa nič.

Inventar bi moral biti zaključen z letom 1941, vendar težko nasilno prekinemo tok dogajanja, ki mu sledimo v gradivu. Nemška okupacija predstavlja posebno poglavje v vodenju registrov. Ukinjeni sta bili obe registrski sodišči, tako v Mariboru kot tudi v Murski Soboti. Nemci so ustanovili svoja sodišča z izpostavami v manjših sodnih okrajih. Nastavili so nove registre. Vpisi so se pojavljali od leta 1942 naprej. Do tega leta so vpisovali spremembe še v stare registre. Predvsem so bile to zadeve, ki so se navezovala na zaplembo slovenskega premoženja. Za vsak sodni okraj so vodili svoj register, ta pa je dobil ime po njemu npr. Pettau HRA 5. Zanimivo je primerjati te vpise z vpisi, ki jih je nova jugoslovanska oblast naredila po letu 1945. Med okupacijo je okupator tisti, ki je zaplenil slovensko premoženje, v povojni Jugoslaviji, pa nova oblast. Enaka zgodba se je ponovila

